

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Roberta Czerniawskiego pt.:

UDZIAŁ POLICJI W ZAPEWNIANIU BEZPIECZEŃSTWA IMPREZ MASOWYCH W POLSCE

przygotowanej pod kierunkiem dr. hab. Janusza Faleckiego prof. Pomorskiej Szkoły Wyższej w
Starogardzie Gdańskim

I. Przedstawienie podstawowych danych o rozprawie

Tylko w 2022 roku odbyło się 5 845 imprez masowych, do których zabezpieczenia skierowano 268 523 funkcjonariuszy Policji. Aż 207 nich zostało zakwalifikowanych, jako imprezy podwyższonego ryzyka. Najtrudniejszymi do zabezpieczenia są imprezy masowe o charakterze sportowym, szczególnie te z udziałem kibiców piłki nożnej. Do ich zabezpieczenia w 2022 r. skierowano 38 267 policjantów, czyli 14% ogółu zaangażowanych sił. Wynika to z faktu, iż uczestnikami stadionowych zakłóceń, które często rozszerzają się na poza teren sportowych zmagani są pseudokibice, tworzący subkulturę tzw. szalikowców. To jedno z najpoważniejszych zagrożeń jakie pojawiają się w przestrzeni publicznej, zwłaszcza dużych aglomeracji. Szalikowcy są sprawcami zbiorowych zakłóceń porządku i bezpieczeństwa publicznego. Do przywracania spokoju Policja jest zmuszona używać pododdziałów zwartych, które dla opanowania sytuacji coraz częściej używają środków przymusu bezpośredniego, takich jak: wodne środki obezwładniające, konie służbowe, pociski niepenetracyjne, czy chemiczne środki obezwładniające. Tak poważny arsenał jest konieczny do opanowania zamieszek, których uczestnicy uzbrojeni są w kamienie, pałki, a niekiedy tasaki, czy maczety. Do zająć dochodzi nie tylko na samych trybunach podczas meczu, ale także na ulicach, gdy zantagonizowane grupy docierają na stadion lub opuszczają go. Tego rodzaju ekscesy kończą się nie tylko dewastacją infrastruktury stadionowej, niszczeniem taboru komunikacji miejskiej oraz parkujących na ulicach samochodów, ale także ofiarami, które doznają poważnego uszczerbku na zdrowiu, a niekiedy ponoszą śmierć.

Stąd istotną kwestią jest właściwe przygotowywanie i sprawna realizacja policyjnego zabezpieczenia imprez masowych. Jest to zadanie trudne ze względu na fakt, iż do aktów przemocy i wandalizmu dochodzi nie tylko w obiektach, w których przeprowadzane są imprezy masowe, ale

także na drogach przemieszczania i w miejscach zakwaterowania uczestników. Tutaj niezwykle ważne jest operacyjne rozpoznanie, w obszarze spodziewanych zagrożeń ze strony potencjalnych uczestników imprezy. Ten obowiązek spoczywa na właściwych terytorialnie jednostkach Policji, którego realizację zapewnia między innymi utworzenie w komendach wojewódzkich Policji oraz w komendach powiatowych Policji, Wydziałów ds. Zwalczania Przeszłości Pseudokibiców.

Najważniejsze jest jednak właściwe przygotowanie funkcjonariuszy biorących udział w zabezpieczeniu imprezy, a to zależy od procesu szkolenia, w trakcie którego nabywają oni odpowiedniej wiedzy i umiejętności. Ten proces winien mieć charakter ciągły, a tym samym obejmować doskonalenie zawodowe, zarówno w jednostkach szkoleniowych Policji jak i w jednostkach macierzystych.

Kierowani do zabezpieczenia imprezy masowej policjanci powinni posiadać adekwatne do zagrożeń wyposażenie służbowe, w tym sprzęt ochrony osobistej.

Niebagatelne znaczenie odgrywa także dowodzenie, w trakcie trwania zabezpieczenia. Tu także, poza przygotowaniem teoretycznym kierujących zabezpieczeniem ważne jest ich doświadczenie, znajomość procedur i umiejętność podejmowania decyzji w sytuacjach stresowych, obarczonych ryzykiem i odpowiedzialnością. Stąd także dowódcy muszą odbywać szkolenia uwzględniające aspekt praktyczny, prowadzonych operacji.

Biorąc pod uwagę wskazane determinanty należy uznać, że skuteczność działań policyjnych w ramach realizowanych zabezpieczeń imprez masowych, zwłaszcza tych o podwyższonym ryzyku zależy od:

- poziomu dowodzenia warunkującego sprawne kierowanie działaniami,
- stopnia wyszkolenia funkcjonariuszy,
- ich odpowiedniego wyposażenia w sprzęt, zapewniający prawidłowe i bezpieczne wykonanie zadań.

Dla prowadzenia przez Policję działań zabezpieczających imprezy masowe ważne są regulacje prawne stanowiące ramy normatywne i będące podstawą realizowanych przez funkcjonariuszy zadań. Do tych najważniejszych należy Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji i Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych. W całości kształcie rozwiązań prawnych istotne są także przepisy szczegółowo odnoszące się do czynności podejmowanych przez policjantów, do których należą:

- Zarządzenie nr 20 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań policyjnych w związku ze zdarzeniami szczególnymi;
- Zarządzenie nr 27 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 sierpnia 2021 r. w sprawie powołania, funkcjonowania grup i zespołów antykonfliktowych,
- Zarządzenie nr 60 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 kwietnia 2022 r. w sprawie działań policyjnych związanych z bezpieczeństwem imprez sportowych (Dz. Urz. KGP z 2022 r., poz. 176).

Policja dla skutecznego zapobiegania ekscesom zakłócającym porządek i bezpieczeństwo w trakcie imprez masowych prowadzi również szereg programów profilaktycznych, zarówno na poziomie centralnym jak i lokalnym, w których uczestniczą samorządy i organizacje pozarządowe.

Wszystkie te przedsięwzięcia mające na celu skuteczne zapewnienie przez Policję i jej koalicjantów bezpieczeństwa imprez masowych zostały uwzględnione przez mgr Roberta Czerniawskiego w prowadzonych przez niego badaniach.

Stąd należy uznać, że przyjęta przez Pana magistra Roberta Czerniawskiego problematyka badawcza jest:

- istotna
- wpisuje się w zakres dyskursu naukowego, nad tematyką bezpieczeństwa państwa.

Biorąc pod uwagę zakres tematyczny podjętych przez Autora rozważań, przedłożona do recenzji rozprawa powinna być postrzegana pozytywnie, zwłaszcza iż dotyczy tak ważnej kwestii, jaką jest zapewnianie przez Policję bezpieczeństwa imprez masowych.

Doktorant dokonał identyfikacji obecnych oraz przewidywanych zagrożeń bezpieczeństwa imprez masowych oraz przedstawił prawne aspekty działań Policji w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego podczas imprez masowych. Opisał rolę i zadania Policji w zabezpieczeniu imprez masowych oraz zdiagnozował stan przygotowania formacji, do wykonywania tych zadań. W tym aspekcie uwzględnił szczególną rolę prawidłowego dowodzenia. Przedstawił problematykę doskonalenia zawodowego policjantów w obszarze realizacji zabezpieczania imprez masowych. Pod tym kątem dokonał także charakterystyki sprzętu i wyposażenia Oddziałów Prewencji Policji i Samodzielnych Pododdziałów Prewencji Policji. W swoich badaniach uwzględnił również problematykę zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego podczas imprez masowych w wybranych państwach: Republice Federalnej Niemiec, Francji oraz Wielkiej Brytanii. Kompleksowość ujęcia tak ważnej problematyki badawczej świadczy o przygotowaniu Autora do prowadzenia dyskursu naukowego w przedmiotowej tematyce i służy pogłębieniu stanu dotychczasowych badań. Tym samym

przedstawiona do recenzji rozprawa Pana mgr. Roberta Czerniawskiego pt.: *UDZIAŁ POLICJI W ZAPEWNIANIU BEZPIECZEŃSTWA IMPREZ MASOWYCH W POLSCE* posadowiona jest: **w obszarze wiedzy i dziedzinie nauk społecznych oraz w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie, a więc w obszarze nauki i dyscypliny, w których kandydat ubiega się o nadanie stopnia doktora.**

II. Merytoryczna ocena rozprawy

Autor w rozprawie wskazał, iż przedmiotem przeprowadzonych przez niego badań były:

- obecne i przewidywane zagrożenia oraz problemy bezpieczeństwa imprez masowych w Polsce;
- rozwój policyjnych oddziałów i pododdziałów zwartych;
- przygotowanie Policji do udziału w realizacji zadań zapewnienia bezpieczeństwa podczas imprez masowych;
- realizacja zadań zapewnienia bezpieczeństwa podczas imprez masowych przez Policję w wybranych państwach: Niemcy, Francja, Wielka Brytania.

Główny problem badawczy doktorant zawarł w pytaniu:

Jakie zmiany o charakterze funkcjonalnym i organizacyjnym w Policji byłyby właściwe ze względu na wymogi zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom imprez masowych?

Aby uzyskać odpowiedź na tak sformułowane pytanie postawił następujące cztery pytania szczegółowe:

- 1) *Jak jest postrzegane bezpieczeństwo imprez masowych?*
- 2) *Jak przebiegał rozwój i doskonalenie policyjnych oddziałów i pododdziałów zwartych oraz jaki jest obecny stan przygotowania Policji do zabezpieczenia imprez masowych?*
- 3) *Jakie są doświadczenia z wybranych państw Europy w zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego podczas imprez masowych?*
- 4) *Jak należy doskonalić przygotowania Policji do udziału w zapewnieniu bezpieczeństwa imprez masowych?*

Autor wskazał, iż głównym celem przeprowadzonych przez niego badań była:

diagnoza określonych elementów udziału Policji w zapewnieniu bezpieczeństwa imprez masowych w Polsce oraz zaprojektowanie rozwiązań dotyczących doskonalenia przygotowania Policji do udziału w zapewnianiu bezpieczeństwa imprez masowych z uwzględnieniem prognozowanych zagrożeń oraz problemów występujących w ramach tego typu przedsięwzięć.

Określił także następujące cele szczegółowe:

- 1) *Zbadanie bezpieczeństwa imprez masowych w zakresie: zagrożeń i problemów, aspektów prawnych działania Policji oraz roli i realizowanych przez nią zadań, obowiązków organizatorów imprez oraz innych podmiotów zaangażowanych w zapewnienie bezpieczeństwa, obowiązków organizatorów imprez oraz innych podmiotów zaangażowanych w zapewnienie bezpieczeństwa;*

- 2) *Zbadanie rozwoju i doskonalenia policyjnych oddziałów i pododdziałów zwartych oraz ustalenie aktualnego stanu przygotowania Policji do zabezpieczania imprez masowych;*
- 3) *Zbadanie doświadczeń wybranych państw Europy w zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego podczas imprez masowych.*

Doktorant sformułował hipotezę roboczą zakładając, że:

Zmiany w sposobie zachowania grup pseudokibiców i grup przestępczych oraz zagrożenia o charakterze terrorystycznym, a także niedostatki w zakresie organizacji imprez masowych i przygotowania Policji do działań w ramach ich zabezpieczania wymuszają konieczność doskonalenia przygotowania Policji do udziału w zapewnieniu bezpieczeństwa imprez masowych.

Postawił również następujące hipotezy szczegółowe:

- 1) *Organizacja zapewnienia bezpieczeństwa imprez masowych budzi wątpliwości, gdyż aktualne rozwiązania nie zawsze są spójne i kompleksowe oraz pozwalające na efektywny udział Policji w realizacji zadań zapewnienia bezpieczeństwa imprez masowych, gdyż poziom bezpieczeństwa imprez masowych w Polsce ulega zmianie i wymaga doskonalenia ze względu na zmienny charakter środowiska bezpieczeństwa imprez masowych.*
- 2) *Obecne rozwiązania funkcjonalno-organizacyjne dotyczące przygotowania Policji do realizacji zadań zapewnienia bezpieczeństwa podczas imprez masowych budzą wątpliwości w aspekcie: procesu szkolenia oddziałów Policji, dowodzenia podczas zabezpieczania imprez masowych oraz sprzętu i wyposażenia Oddziałów Prewencji Policji i Samodzielnych Pododdziałów Prewencji Policji. Istotnym jest również wykorzystanie doświadczeń wynikających z rozwoju policyjnych oddziałów i pododdziałów zwartych. Doskonalenie powyższych obszarów pozwoli na poprawę skuteczności Policji podczas realizacji zadań dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa podczas imprez masowych.*
- 3) *Doświadczenia struktur policyjnych Wielkiej Brytanii, Republiki Francuskiej oraz Republiki Federalnej Niemiec w realizacji zadań zapewnienia bezpieczeństwa podczas imprez masowych mogą być wykorzystane w doskonaleniu jednostek polskiej Policji. Przyjęte i sprawdzone rozwiązania innych państw mogą być podstawą do wskazania zmian w zakresie aspektów prawnych udziału Policji w zapewnieniu bezpieczeństwa imprez masowych, dowodzenia, rozpoznania, zabezpieczenia logistycznego oraz szkolenia wybranych jednostek Policji w Polsce.*
- 4) *W ramach doskonalenia przygotowania Policji do udziału w realizacji zadań bezpieczeństwa podczas imprez masowych należy korzystać z wniosków wynikających z doświadczeń policyjnych oraz prowadzonych badań naukowych a rozwiązania doskonalące m.in. powinny dotyczyć aspektów prawnych udziału Policji w zapewnieniu bezpieczeństwa imprez masowych, szkolenia oddziałów Policji, dowodzenia podczas zabezpieczania imprez masowych, sprzętu i wyposażenia do reagowania oraz innych pożądaných udoskonalení. Powyższe udoskonalone rozwiązania, powinny czynić efektywniejszym udział Policji w zapewnieniu bezpieczeństwa imprez masowych.*

W badaniach autor posłużył się metodą krytycznej analizy dostępnej literatury, zarówno publikacji zwartych, jak i artykułów. Analizie poddał także zapisy ustawowe, akty wykonawcze, takie jak rozporządzenia resortowe, czy zarządzenia Komendanta Głównego Policji. Metodę tę zastosował również do zbadania uregulowań europejskich konwencji i rezolucji Rady UE.

Doktorant zastosował także metodę sondażu diagnostycznego poprzez technikę ankietowania, tak by poznać opinie, oceny i poglądy kadry kierowniczej Oddziałów Prewencji Policji, odnośnie kwestii stanowiących przedmiot jego naukowych dociekań.

Przyjęte i zrealizowane przez autora założenia metodologiczne należy uznać za prawidłowe i adekwatne do zdefiniowanego celu badań, co w konsekwencji pozwoliło na jego pełną realizację.

Doktorant przygotowując dysertację przyjął właściwą procedurę badawczą przeprowadzając szeroką kwerendę zasobów bibliograficznych, aktów prawnych, opracowań, artykułów naukowych w drukach zwartych oraz czasopismach, artykułów prasowych oraz netografii. Warte podkreślenia jest szerokie wykorzystanie: dostępnej, a także dokumentów, raportów i tekstów źródłowych stanowiących bogate źródło wiedzy o procesie zapewniania bezpieczeństwa podczas imprez masowych.

Zgromadzony materiał został poprawnie pogrupowany i poddany dalszemu procesowi badawczemu.

Dużą wartość mają przeprowadzone przez autora badania komparatystyczne, które umożliwiły porównanie rozwiązań funkcjonujących w obszarze zabezpieczania imprez masowych na terenie innych wybranych państw, z uwzględnieniem regulujących te kwestie odmienności legislacyjnych. W tych badaniach odniósł się do rozwiązań organizacyjnych i normatywnych funkcjonujących w: Republice Federalnej Niemiec, Francji i Wielkiej Brytanii. Autor wskazał na podobieństwa i różnice w odniesieniu do stanu obowiązującego w Polsce oraz trafnie wskazał potrzebę i możliwość implementacji niektórych elementów, co przyczyniłoby się do podniesienia bezpieczeństwa imprez masowych w Polsce. To niewątpliwie wartość dodana recenzowanej dysertacji.

Ważną kwestią, którą autor zajął się w swych badaniach była współpraca międzynarodowa, jaką policje państw UE prowadzą w aspekcie zabezpieczania imprez masowych, zwłaszcza meczów piłki nożnej. Zaprezentowane zostały uregulowania oraz podmioty, które na ich podstawie zajmują się tą problematyką. Autor wskazał, że muszą one współpracować nie tylko na płaszczyźnie wymiany informacji i doświadczeń, ale także przy tworzeniu rozwiązań prawnych, organizacji wspólnych ćwiczeń oraz wykrywaniu zagrożeń. Te kwestie zdaniem doktoranta winny podlegać stałemu doskonaleniu.

Wysoko należy ocenić przeprowadzone przez doktoranta badania diagnostyczne, które umożliwiły określenie aktualnego poziomu efektywności Policji w zapewnieniu bezpieczeństwa imprez masowych w Polsce, co pozwoliło na wskazanie obszarów wymagających poprawy i doskonalenia, z uwzględnieniem prognozowanych zagrożeń.

Autor przedstawił wnioski z przeprowadzonych badań mające charakter prakseologiczny i stanowiące rekomendacje dotyczące zmian w zakresie:

- regulacji prawnych,
- współpracy z organizatorami i innymi podmiotami zapewniającymi bezpieczeństwo imprez masowych,
- szkoleń zawodowych policjantów,
- dowodzenia w Policji,
- zabezpieczenia logistycznego.

Wszystkie wskazane kierunki działań mają na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa imprez masowych, w których zaangażowana jest Policja.

Określony w dysertacji plan postępowania badawczego umożliwił Panu magistrowi Robertowi Czerniawskiemu realizację celu pracy i naukową weryfikację przyjętych hipotez.

III. Formalna ocena rozprawy

Praca została napisana poprawnym językiem, przy zastosowaniu właściwego warsztatu pisarskiego. Rozdziały i podrozdziały tworzą logiczną całość. Dysertacja Pana mgr Roberta Czerniawskiego liczy ogółem 306 stron, w tym 17 stron bibliografii: 115 poz. literatury przedmiotu, 72 poz. aktów prawnych i dokumentów, 54 poz. źródeł internetowych, 3 poz. rysunków, 15 poz. tabel, 50 poz. wykresów, 59 poz. zdjęć. Aneks (ss. 290-306) zawiera: Załącznik 1–Kwestionariusza ankiety z 2013 r. (ss. 290-296), Załącznik 2 - Kwestionariusz ankiety z 2023 r. (ss. 297-306).

Praca składa się ze: streszczenia, wstępu, pięciu rozdziałów i zakończenia.

We Wstępie (ss. 7-10) autor dokonał wprowadzenia do przeprowadzonych badań, eksponując wagę zagadnienia, jakim jest zapewnianie bezpieczeństwa przez Policję w trakcie imprez masowych. Wskazał na istotne zagrożenia generowane przez uczestników imprez masowych i potrzebę przeprowadzenia badań naukowych w tym obszarze, celem ustalenia efektywności policyjnych działań i wskazania na możliwości ich doskonalenia. To ten obszar niewiedzy zdecydował o podjęciu przez autora badań. W tej części dysertacji mgr Robert Czerniawski dokonał także prezentacji jej struktury.

W rozdziale pierwszym (ss.11-26): *Podstawy metodologiczne badań* - autor zaprezentował założenia metodologiczne przeprowadzonych badań. Przedstawił sytuację problemową, określił: przedmiot badań, cel badań, problem badawczy i hipotezę badawczą. Wskazał także metody, techniki oraz narzędzia badawcze oraz określił organizację badań.

W rozdziale drugim (ss. 27-78) *Bezpieczeństwo imprez masowych, podejście Policji* - przedstawił zadania Policji w zapewnianiu bezpieczeństwa imprez masowych wskazując także na obowiązki ciążące na innych podmiotach. Dokonał identyfikacji obecnych oraz przewidywanych

zagrożeń bezpieczeństwa imprez masowych oraz odniósł się do aspektów prawnych regulujących tą tematykę. Dokonał prezentacji danych statystycznych dotyczących imprez masowych oraz ich zabezpieczania.

W rozdziale trzecim (ss. 79-165): *Stan przygotowania Policji do zabezpieczenia imprez masowych* - doktorant przedstawił obecny poziom przygotowania Policji do zabezpieczania imprez masowych w kontekście zadań, jakie ta formacja realizuje. Zwrócił uwagę na problem dowodzenia podczas wykonywania działań zabezpieczających. Przedstawił proces doskonalenia zawodowego policjantów w aspekcie ich przygotowania do zapewnienia bezpieczeństwa, podczas imprez masowych. Autor scharakteryzował sprzęt i wyposażenie Oddziałów Prewencji Policji i Samodzielnych Pododdziałów Prewencji Policji.

W rozdziale czwartym (ss. 166-189): *Doświadczenia wybranych państw Europy w zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego podczas imprez masowych* - doktorant zaprezentował międzynarodową współpracę policji państw członkowskich Unii Europejskiej w zapewnianiu bezpieczeństwa imprez masowych. Przedstawił także rozwiązania obowiązujące przy zabezpieczaniu imprez masowych w wybranych państwach, takich jak: Republika Federalna Niemiec, Francja, i Wielka Brytania.

W rozdziale piątym (ss. 190-260): *Doskonalenie przygotowania Policji do udziału w zabezpieczaniu bezpieczeństwa imprez masowych* - autor zaprezentował wyniki badań sondażowych. Na ich podstawie sformułował kierunki działań ukierunkowanych na doskonalenie przygotowania Policji do udziału w zabezpieczeniu bezpieczeństwa imprez masowych.

Prawidłowym zabiegiem redakcyjnym stosowanym przez autora było formułowanie wniosków na końcu każdego rozdziału merytorycznego.

W Zakończeniu (ss. 261-265) doktorant podsumował przeprowadzone badania przedstawiając informację o rezultatach weryfikacji, przyjętych w badaniach hipotez oraz o uzyskanych odpowiedziach na postawione problemy badawcze.

Autor nie ustrzegł się jednak pewnych błędów.

W podrozdziale 1.4. Metody i techniki oraz narzędzia badawcze wskazał, że: *metodę badania sądów i opinii wykorzystywano w postaci metody sondażu diagnostycznego w formie techniki wywiadu*. Ale na tej samej stronie znajdujemy zapis: *W prowadzonych badaniach zostały również wykorzystane narzędzia badawcze w postaci kwestionariuszy ankiety*. Na stronie 191 czytamy: *W celu zebrania informacji o aktualnym stanie przygotowania Policji do udziału w zapewnieniu bezpieczeństwa imprez masowych oraz wprowadzanych w okresie ostatniej dekady przedsięwzięć doskonalących w tym obszarze przeprowadzono badania metodą sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety*

(załącznik 1 i 2).

Tak więc autor w ramach badań sondażowych nie wykorzystał zapowiadanej technik wywiadu, lecz posłużył się wyłącznie techniką ankietowania, przy wykorzystaniu kwestionariuszy ankiety. To musi budzić zdziwienie, zwłaszcza, że technika wywiadu nie jest tożsama z techniką ankietowania.

Doktorant drugi z problemów szczegółowych sformułował w pytaniu (s.18):

Jak przebiegał rozwój i doskonalenie policyjnych oddziałów i pododdziałów zwartych oraz jaki jest obecny stan przygotowania Policji do zabezpieczenia imprez masowych?

Postawił hipotezę zakładającą odpowiedź na to pytanie (s.19):

Obecne rozwiązania funkcjonalno-organizacyjne dotyczące przygotowania Policji do realizacji zadań zapewnienia bezpieczeństwa podczas imprez masowych budzą wątpliwości w aspekcie: ...

Tak sformułowana hipoteza szczegółowa nie koresponduje jednak z treścią postawionego pytania gdyż w ogóle nie odnosi się do jego pierwszej części, czyli zapisu: *Jak przebiegał rozwój i doskonalenie policyjnych oddziałów i pododdziałów zwartych.*

Autor napisał, że: *Dysertacja ma charakter teoretyczno-empiryczny* (s.3) podczas gdy to przeprowadzone przez niego badania, miały taki właśnie charakter. Sama dysertacja, jest tylko sprawozdaniem z przeprowadzonych badań.

Doktorant nie zawsze pamiętał o konieczności umieszczania przypisów do fragmentów, które przytaczał w swojej dysertacji. Oto niektóre przypadki stwierdzonych w tym aspekcie braków:

- *Obowiązkiem organizatora przed planowanym terminem rozpoczęcia widowiska(...)Właściwy miejscowo komendant jest zobowiązany wydać w terminie 14 dni od otrzymania wniosku taką opinię.(s. 34);*
- *Komendant Główny Policji jest przełożonym wszystkich Policjantów. Podlega bezpośrednio ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych i jako centralny organ administracji rządowej odpowiada za szeroko pojmowane bezpieczeństwo.(s.42);*
- *W zakresie swoich kompetencji Policja między innymi chroni(...)współdziała w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi.(s.42);*
- *Istotny, z punktu widzenia bezpieczeństwa imprezy masowej, jest również obowiązek udostępnienia uczestnikom przez organizatora regulaminu obiektu oraz regulaminu imprezy masowej. (s. 54);*
- *Kierownik do spraw bezpieczeństwa oraz członkowie służby porządkowej i służby informacyjnej obowiązani są do noszenia w widocznym miejscu identyfikatora wydanego przez organizatora.(...) zakazach zagranicznych oraz instytucjach zagranicznych właściwych do współpracy.(s.58-59).*

Pewne zastrzeżenia budzą także same przypisy:

- Autor umieścił w przypisie nr 124 zapis: A. Misiuk, *Policja Państwowa 1919-1939 r.*, PWN Warszawa 1996 r., s. 173, 204, 206. Kolejny przypis nr 125 to: A. Misiuk, *Policja Państwowa 1919-1939 r.*, PWN Warszawa 1996 r., s. 206. W tym przypadku wystarczyło umieścić zapis: Tamże, s. 206.
- Doktorant umieścił w tekście przypis nr 160: A. Aponowicz, *Dowodzenie*, Wydawnictwo MON, Warszawa 1961, s. 72. Kolejny przypis odwołujący się do tego samego źródła ma nr 165 i brzmi: A. Aponowicz, *Dowodzenie*, Wydawnictwo MON, Warszawa 1961, s. 4. W tym przypadku wystarczyło umieścić zapis: A. Aponowicz, dz. cyt., s. 4.
- Przypis nr 184 ma postać: J. Krecikij, J. Wołęjszo [red.], *Podstawy dowodzenia*, AON, Warszawa 2007, s. 69. Doktorant wskazał jedynie redaktorów naukowych wydania, ale nie podał tytułu rozdziału, ani też jego autora. Tytuł brzmi: *Zasady dowodzenia w organizacji wojskowej*, a jego autorem jest J. Kręcikij.
- Podobnie jest w przypisie nr 188: J. Krecikij, J. Wołęjszo [red.], *Podstawy dowodzenia*, AON, Warszawa 2007, s. 37. Autorem tego rozdziału, uwzględniając podaną przez autora stronę publikacji jest – Marek Strzoda, a tytuł brzmi: *Zasady i wymagania dowodzenia*.
- Przypis nr 194 *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa*, red. J. Pawłowski, B. Zdrodowski, M. Kulickowski, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2020 odnosi się do hasła *Taktyka*, ale zabrakło tu wskazania, kto był jego autorem.

Wskazane wyżej uchybienia nie wpływają jednak na wysoką ocenę dysertacji, która stanowi wartość dodaną w badaniach dotyczących bezpieczeństwa publicznego i ma walor prakseologiczny. W oparciu o wyniki badań autor stworzył bowiem rekomendacje ukierunkowane na doskonalenie przygotowania Policji i funkcjonariuszy, do zapewniania bezpieczeństwa imprez masowych.

Przedstawione treści pozwalają przyjąć, że cel procesu badawczego został osiągnięty. Doktorant zaprezentowała pożądaną, profesjonalny warsztat pisarski posługując się przy tym zrozumiałym językiem, co w konsekwencji pozwala na wystawienie mu pozytywnej oceny.

Tym samym przedstawiona do recenzji dysertacja Pana magistra Roberta Czerniawskiego pt.: *UDZIAŁ POLICJI W ZAPEWNIANIU BEZPIECZEŃSTWA IMPREZ MASOWYCH W POLSCE*

jest oryginalnym opracowaniem badawczym oraz spełnia wszystkie wymogi formalne i merytoryczne określone w art. 13 ust.1. Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki, związku z powyższym **wnioskuję o dopuszczenie Pana magistra Roberta Czerniawskiego do publicznej obrony doktoratu.**

dr hab. Andrzej Czop prof. Uniwersytetu WSB Merito